

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МЫЙЗАМЫ

2017-жылдын 28-июлу № 161

Медиация жөнүндө

2017-жылдын 22-июнунда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан кабыл алынган

Ушул Мыйзам Кыргыз Республикасында талаштарды жөнгө салуу боюнча медиацияны колдонуу үчүн укуктук негиздерди түзүү, жарандардын укуктарын, эркиндиктерин жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоого көмөк көрсөтүү, өнөктөштүктүн иштиктүү мамилелерин өнүктүрүү, иштиктүү карым-катыш этикасын калыптандыруу, социалдык мамилелерди шайкештөө максатында иштелип чыккан.

1-глава. Жалпы жоболор

1-берене. Ушул Мыйзамдын жөнгө салуу предмети

1. Ушул Мыйзам медиацияны жарандык, үй-бүлөлүк жана эмгектик укук мамилелеринен келип чыгуучу талаштарга карата колдонууга байланышкан мамилелерди жөнгө салат.

2. Медиация жазык-укуктук мамилелерден келип чыгуучу талаштарга карата, мыйзамда түздөн-түз каралган учурларда колдонулат.

3. Эгерде талаш медиацияга катышпаган же сот тарабынан аракетке жөндөмсүз деп таанылган адамдардын кызыкчылыктарын козгосо, бул адамдар же аракетке жөндөмсүз адамдардын мыйзамдуу өкүлдөрү процесске медиация тарабы катары чыккан учурларды кошпогондо, медиация колдонулбайт.

2-берене. Ушул Мыйзамда пайдаланылуучу негизги түшүнүктөр

Ушул Мыйзамда төмөнкү негизги түшүнүктөр пайдаланылат:

1) **медиация** - талашкан тараптардын өз ара алгылыктуу макулдашуусуна жетишүү максатында алардын кызыкчылыктарын макулдашуу жолу менен медиатордун (медиаторлордун) көмөк көрсөтүүсүндө талашты жөнгө салуу жол-жобосу;

2) **медиатор** - ушул Мыйзамдын талаптарына жооп берүүчү, медиацияны жүргүзүүдө тараптарга жардам көрсөтүүчү көз карандысыз жеке жак;

3) **медиация тараптары** - талашты медиация аркылуу жөнгө салууга макулдугун билдирген жеке жактар жана (же) юридикалык жактар;

4) **медиацияны колдонуу жөнүндө келишим** - талашты медиация жүргүзүү жолу менен жөнгө салуу жөнүндө тараптардын жана медиатордун ортосунда түзүлө турган жазуу жүзүндөгү макулдашуу;

5) **медиациялык макулдашуу** - медиациянын натыйжасында тараптардын ортосунда жетишилген, талашты жөнгө салуу жөнүндө жазуу жүзүндөгү макулдашуу;

6) **медиаторлор уюму** - медиация жүргүзүү боюнча медиаторлордун жардам көрсөтүүсүнүн методикалык жана уюштуруучулук-укуктук шарттарын камсыз кылуу максатында медиаторлорду ыктыярдуу негизде бириктирүү үчүн түзүлүүчү коммерциялык эмес уюм;

7) **медиаторлорду кесиптик окутуу боюнча уюм** - медиаторлорду окутуу жана алардын квалификациясын жогорулатуу боюнча ишти жүзөгө ашыруучу юридикалык жак;

8) **маалыматтык жолугушуу** - медиация жол-жобосунун маңызын түшүндүрүү үчүн талаштын, жорук жөнүндө иштин, жазык ишинин тараптары менен медиатордун жолугушуусу;

9) **сертификат** - медиатордун кошумча билим алгандыгын тастыктоочу документ;

10) **медиатордун күбөлүгү** - ушул Мыйзамдын талаптарына ылайык медиатор статусун ыйгаруу тууралуу документ.

3-берене. Медиация жүргүзүү принциптери

Медиация төмөнкү принциптердин негизинде жүргүзүлөт:

- 1) ыктыярдуулук;
- 2) медиация тараптарынын кызматташтыгы жана тең укуктуулугу;
- 3) медиатордун бейтараптыгы;
- 4) купуялуулук.

4-берене. Ыктыярдуулук принциби

1. Талашты медиация аркылуу жөнгө салууга тараптарды мажбурлоого эч ким укуктуу эмес.

2. Талашты медиация аркылуу жөнгө салуу боюнча жардам көрсөтүүгө медиаторду мажбурлоого эч ким укуктуу эмес.

3. Медиация тараптарынын ортосунда жетишилген келишимдер ыктыярдуу аткарылат.

5-берене. Медиация тараптарынын кызматташтыгы жана тең укуктуулугу принциби

1. Медиация талашкан тараптардын кызыкчылыктарын макулдашуу максатында конструктивдүү кызматташтыктын негизинде жүргүзүлөт.

2. Медиация тараптары медиаторду тандоодо, өз позицияларын билдирүүдө жана өз ара алгылыктуу макулдашууну иштеп чыгууда тең мүмкүнчүлүктөргө ээ болот.

6-берене. Медиатордун бейтараптыгы принциби

1. Медиатор медиацияны жүргүзүүдө көз карандысыз жана калыс.
2. Медиатор медиация тараптарына, мамлекеттик органдарга, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына, алардын кызмат адамдарына, юридикалык жана жеке жактарга көз каранды эмес.
3. Медиатор медиацияны тараптардын кызыкчылыктарында калыс жүргүзүүгө жана алардын медиацияга тең катышуусун камсыз кылууга тийиш.
4. Медиатордун бейтараптыгына таасир кылуучу жагдайлар болгондо ал медиацияны жүргүзүүдөн баш тартуусу керек.

7-берене. Купуялуулук принциби

1. Медиация жүргүзүүдө медиацияга тиешеси бар бардык маалыматтын кулуялуулугу сакталат.
2. Медиатор, медиаторлор уюмунун кызматкерлери медиация жол-жобосун жүргүзүүгө чейин жана (же) жүргүзүү процессинде аларга белгилүү болгон маалыматтын купуялуулугун сактоого милдеттүү. Бул милдет ошондой эле алардын медиатор катары иши токтотулган же кыскартылган учурларга да жайылтылат.
3. Эгерде медиатор тараптардын биринен медиацияга тиешеси бар маалыматты алса, ал мындай маалыматты берген тараптын макулдугу менен гана бул маалыматты башка тарапка ачып бере алат.
4. Эгерде медиациянын тараптары башкача макулдашпаса, алардын медиацияга тиешелүү маалыматты ачыкка чыгарууга укугу жок.

8-берене. Медиация жүргүзүүдөгү кепилдиктер

1. Медиатор, медиаторлор уюмунун кызматкерлери маалыматтык жолугушуунун жана медиациянын жүрүшүндө аларга белгилүү болгон маалыматтар жөнүндө күбө катары суракка алынышы мүмкүн эмес.
2. Мыйзамдарда каралган учурларды кошпогондо, медиатордон жана медиаторлор уюмунан медиацияга тиешеси бар маалыматты талап кылууга тыюу салынат.

2-глава. Медиатордун укуктук статусу жана анын ишин уюштуруу

9-берене. Медиаторго карата коюлуучу талаптар

1. Төмөнкү жеке адам медиатор боло алат:
 - 1) 25 жаш курагына чыккан;
 - 2) жогорку билими бар;
 - 3) медиация боюнча кошумча билим алуунун жыйынтыгы боюнча сертификат алган;
 - 4) ушул Мыйзамга ылайык медиатордун күбөлүгүн алган.
2. Төмөнкүлөр медиатор боло албайт:
 - 1) мамлекеттик же муниципалдык кызматчы;

2) аракетке жөндөмсүз же аракетке жөндөмдүүлүгү чектелүү деп таанылган адам;

3) соттуулугу мыйзамда белгиленген тартипте жоюлбаган же алынбаган адам.

3. Медиатордун төмөнкүлөргө укугу жок:

1) медиациянын жүрүшүндө кайсы бир тараптын өкүлү болууга, ошондой эле өзү медиатор болгон талаш, жоруктар жөнүндө иш жана жазык иши боюнча соттук териштирүүдө же бейтарап териштирүүдө кайсы бир тараптын өкүлү же жактоочусу болууга;

2) эгерде тараптар башка тууралуу макулдашышпаса, медиациянын кайсы бир тарабына талаш боюнча консультациялык жардам көрсөтүүгө.

10-берене. Медиатордун статусун кыскартуу

1. Медиатордун статусу төмөнкү учурларда кыскартылат:

1) аракетке жөндөмдүүлүгүн жоготкондо;

2) соттун айыптоо өкүмү мыйзамдуу күчүнө киргенде;

3) медиатордун статусунан баш тартуу жөнүндө жазуу жүзүндө арыз берилгенде;

4) медиатор каза болгондо.

2. Медиатордун статусун кыскартуу жөнүндө чечим сот тартибинде даттанылышы мүмкүн.

11-берене. Медиаторлорду окутуу

1. Медиаторлорду окутуу медиаторлорду кесиптик окутуу боюнча уюмдар тарабынан жүзөгө ашырылат.

2. Медиатордун статусун алуу үчүн сертификат менен тастыкталган медиация боюнча кошумча билим алуу зарыл.

Медиатор кеминде эки жылда бир жолу өз квалификациясын жогорулатууга милдеттүү.

12-берене. Медиация жүргүзүү боюнча жардамга акы төлөө

1. Медиация жүргүзүү боюнча жардам ишкердик ишке кирбейт.

2. Медиация жүргүзүү боюнча жардамды медиаторлор акы төлөнүүчү же акы төлөнбөөчү негизде көрсөтүшү мүмкүн.

3. Медиация жүргүзүү боюнча жардамга акы төлөө өлчөмү жана тартиби медиацияны колдонуу жөнүндө келишимде аныкталат.

13-берене. Медиаторлор уюму

1. Медиаторлор уюму медиаторлордун демилгеси боюнча коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө мыйзамдарда каралган уюштуруучулук-укуктук формаларда түзүлөт.

2. Медиаторлор уюму медиация жүргүзүүнүн жана медиация жүргүзүү боюнча жардамга акы төлөөнүн эрежелерин иштеп чыгат.

3. Медиаторлор уюму медиаторлорду кесиптик окутуу функцияларын мыйзамдарда белгиленген тартипте жүзөгө ашырууга укуктуу.

3-глава. Медиаторлордун республикалык коомдоштугу

14-берене. Медиаторлордун республикалык коомдоштугу

Кыргыз Республикасынын медиаторлору медиаторлордун республикалык коомдоштугун түзөт.

Медиаторлордун республикалык коомдоштугу өзүнүн түзүү чогулушунда башкаруунун аткаруу органын түзүү жана уставын бекитүү маселелерин чечет.

15-берене. Башкаруунун аткаруу органынын функциялары

Башкаруунун аткаруу органы:

- 1) медиация жаатындагы ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүгө катышат;
- 2) медиаторлорду окутуунун стандарттарын жана типтүү программаларын сунуштайт;
- 3) медиатордун Кесиптик этика кодексин кабыл алат;
- 4) ушул Мыйзамдын 9-беренесинин талаптарына туура келген адамдарга медиатордун күбөлүгүн берет;
- 5) медиаторлордун жалпы республикалык реестрин жүргүзөт;
- 6) медиатордун статусун кыскартат;
- 7) мамлекеттик органдар жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен өз ара аракеттенүүдө медиаторлордун кызыкчылыктарын билдирет;
- 8) уставда каралган башка функцияларды жүзөгө ашырат.

4-глава. Медиация жүргүзүү эрежелери

16-берене. Медиация жүргүзүлүүчү тил

1. Медиациянын тараптары медиация жүргүзүү процессинде колдонула турган тил жөнүндө өздөрүнүн ыктыяры боюнча келишип алышы мүмкүн.

2. Медиациянын тараптары медиация жүргүзүү жол-жобосунун алкагында котормочуну ишке тартууга укуктуу.

3. Медиациялык макулдашуу тараптардын тандоосу боюнча кайсы болбосун тилде түзүлүшү мүмкүн.

4. Сот өндүрүшүндө турган талаш боюнча, жоруктар жөнүндө иштер жана жазык иштери боюнча түзүлгөн медиациялык макулдашуу мамлекеттик же болбосо расмий тилде түзүлүшү керек.

17-берене. Медиация жүргүзүү мөөнөттөрү

1. Медиация жүргүзүү мөөнөттөрү медиацияны колдонуу жөнүндө келишимде аныкталат жана алтымыш календардык күндөн ашпоого тийиш. Медиация жүргүзүүнүн мөөнөтү медиация тараптарынын макулдашуусу боюнча отуз календардык күндөн ашпаган мөөнөткө узартылышы мүмкүн.

2. Соттун же бейтарап соттун өндүрүшүндө турган талаш боюнча, жорук жөнүндө иш жана жазык иши боюнча медиация отуз календардык күнгө чейинки мөөнөттө аякталууга тийиш. Тараптардын жана медиатордун өз ара макулдашуусу боюнча бул мөөнөт отуз календардык күндөн ашпаган мөөнөткө узартылышы мүмкүн.

18-берене. Медиация жүргүзүү шарттары

1. Медиация жол-жобосу медиацияны колдонуу жөнүндө келишим түзүлгөн учурдан тартып башталат.

2. Медиация сотко кайрылганга чейин да, соттук териштирүүнүн, бейтарап соттук териштирүүнүн жана аткаруу өндүрүшүнүн убагында да жүргүзүлүшү мүмкүн.

3. Медиация тараптары медиация жол-жоболоруна жеке өздөрү катышат. Эгерде тараптардын бири жүйөлүү себептер боюнча медиация жол-жобосуна жеке өзү катыша албаса, катышууга өзүнүн өкүлүнө ыйгарым укук берет, өкүлдүн ыйгарым укуктары мыйзамга ылайык жол-жоболонот.

4. Тараптар медиация жол-жобосунун жүрүшүндө өз өкүлдөрүнүн (адвокаттарынын), котормочулардын, ошондой эле тийиштүү багыттагы адистердин жардамынан пайдалана алат. Тараптардын макулдугу менен медиация процессине башка адамдар да катышуусу мүмкүн.

19-берене. Медиаторду тандоо

1. Медиация жүргүзүү үчүн тараптар өз ара макулдашуу боюнча медиаторду (медиаторлорду) тандайт.

2. Медиатор ушул беренеге ылайык шайланганга же дайындалганга чейин, анын көз карандысыздыгына же калыстыгына таасир тийгизе турган жагдайлар болгондо бул тууралуу тараптарга жана өзү курамына кирген медиаторлор уюмуна токтоосуз билдирүүгө милдеттүү.

20-берене. Маалыматтык жолугушуу

1. Судья, арбитр, тергөөчү жана алгачкы текшерүү органынын ыйгарым укуктуу кызмат адамы өз өндүрүшүндө турган талаштын, жорук жөнүндө иштин жана жазык ишинин тараптарын маалыматтык жолугушууга жиберүүгө укуктуу.

2. Судьянын, арбитрдин, тергөөчүнүн жана алгачкы текшерүү органынын ыйгарым укуктуу кызмат адамынын жиберүүсү боюнча медиатор менен маалыматтык жолугушуудан тараптардын баш тартууга укугу жок.

3. Маалыматтык жолугушууну жүргүзүү убагында медиатор:

1) талаштын тараптарына медиациянын маңызын жана принциптерин түшүндүрөт;

2) тараптар талашты медиациянын алкагында жөнгө салуу жөнүндө өз ара макулдукка келген учурда медиацияны колдонуу жөнүндө келишимдин шарттарын макулдашат.

21-берене. Медиацияны колдонуу жөнүндө келишимдин формасы жана мазмуну

1. Тараптар талашты медиация аркылуу жөнгө салууга өз ара макулдашканда, медиацияны колдонуу жөнүндө жазуу жүзүндө келишим түзүлөт.

2. Медиацияны колдонуу жөнүндө келишимде төмөнкү маалыматтар көрсөтүлөт:

- 1) келишим түзүлгөн дата жана жер;
- 2) талаштын тараптарынын фамилиясы, аты жана атасынын аты же аталышы;
- 3) талаштын тараптарынын өкүлдөрүнүн фамилиясы, аты, жана атасынын аты же аталышы алардын ыйгарым укуктарын ырастоочу документтердин реквизиттерин көрсөтүү менен;
- 4) медиатордун же медиаторлордун фамилиясы, аты жана атасынын аты;
- 5) талаш предмети;
- 6) медиация жүргүзүлүүчү тил;
- 7) медиация жүргүзүүнүн купуялуулугу жана мындай милдеттенмени аткарбоонун кесепеттери жөнүндө тараптардын макулдашуусу;
- 8) медиация жол-жобосу жүргүзүлүүчү жер, анын катышуучулары;
- 9) медиация жүргүзүүгө байланышкан чыгымдарды төлөө шарттары жана тартиби, ошондой эле медиатордун жардамына акы төлөөнүн өлчөмү;
- 10) медиация жүргүзүү мөөнөтү;
- 11) медиация жүргүзүү тартиби.

22-берене. Медиациялык макулдашуу

1. Медиациялык макулдашуу медиация жүргүзүү жол-жобосунун жыйынтыктары боюнча медиация тараптарынын ортосунда жазуу жүзүндө түзүлөт.

2. Медиациялык макулдашууда төмөнкү маалыматтар көрсөтүлөт:

- 1) макулдашуу түзүлгөн дата жана жер;
- 2) талаштын тараптарынын фамилиясы, аты жана атасынын аты же аталышы;
- 3) талаштын тараптарынын өкүлдөрүнүн фамилиясы, аты жана атасынын аты же аталышы алардын ыйгарым укуктарын ырастоочу документтердин реквизиттерин көрсөтүү менен;
- 4) талаш предметинин сыпатталышы;
- 5) медиация жол-жобосун жүргүзүүгө катышкан медиатордун же медиаторлордун фамилиясы, аты жана атасынын аты;

6) макулдашуунун шарттары, аларды аткаруунун ыкмалары жана мөөнөттөрү жана аларды аткарбоонун же талаптагыдай эмес аткаруунун кесепеттери;

7) мыйзамдардын талаптарына каршы келбеген башка шарттар.

3. Медиациялык макулдашуу тараптардын каалоосу боюнча нотариус тарабынан же нотариат жөнүндө мыйзамдарга ылайык нотариаттык аракеттерди жасоого ыйгарым укуктуу кызмат адамы тарабынан ырасталышы мүмкүн.

4. Медиациялык макулдашуунун негизинде сот же бейтарап сот процесстик мыйзамдарга же бейтарап соттун колдонула турган эрежелерине ылайык жарашуу келишимин беките алат.

5. Медиация тараптары медиациялык макулдашуунун шарттарын аткаруу үчүн нотариустун аткаруу жазуусун жүргүзүүнү медиациялык макулдашууда кароого укуктуу.

23-берене. Медиацияны токтотуу

Медиация төмөнкү учурларда токтотулат:

1) тараптар медиациялык келишимге кол койгондо - мындай макулдашууга кол коюлган күндөн тартып;

2) талашты медиация жолу менен жөнгө салуу мүмкүндүгүн жокко чыгаруучу жагдайлар медиатор тарабынан белгиленгенде - мындай жагдайлар белгиленген күндөн тартып;

3) талашты медиация жолу менен жөнгө салуу мүмкүн эместигине байланыштуу медиациядан бир, бир нече же бардык тараптар жазуу жүзүндө баш тартканда - тараптар жазуу жүзүндөгү баш тартууга кол койгон күндөн тартып;

4) тараптардын бири медиацияны улантуудан жазуу жүзүндө баш тартканда - жазуу жүзүндөгү баш тартуу медиаторго жана башка тарапка жөнөтүлгөн күндөн тартып;

5) медиация жүргүзүүнүн мөөнөтү бүткөндө - ушул Мыйзамдын талаптарын эске алуу менен бул мөөнөт бүткөн күндөн тартып;

6) жеке жак болуп саналган тараптардын бири каза болгондо же юридикалык жак болуп саналган тараптардын бири жоюлганда - жеке жак каза болгон күндөн тартып же юридикалык жактын ишин кыскартуу катталган күндөн тартып.

5-глава. Талаштардын айрым категориялары боюнча медиация

24-берене. Далилдерге жол берүү

Медиация тарабы же жорук жөнүндө иш, жазык иши боюнча өндүрүштүн, соттук же бейтарап соттук териштирүүнүн алкагында медиация жол-жобосуна катышкан кандай болбосун жак далилдерди келтирбейт жана өздөрүнүн күбө катары көрсөтүүлөрүндө төмөндөгүлөргө шилтеме берүүгө укугу жок:

1) тараптардын биринин медиация жол-жобосуна кайрылуу жөнүндө сунушуна же тараптардын биринин медиацияга катышууга даярдыгына;

2) медиация тараптарынын бири талашты жөнгө салуу мүмкүндүгүнө карата айткан пикирлерге жана сунуштарга;

3) медиациянын жүрүшүндө тараптардын бири жасаган билдирүүгө же моюнга алууга;

4) талашты жөнгө салуу жөнүндө медиатор жасаган сунушту кабыл алуу фактысына;

5) медиациянын максаттары үчүн гана даярдалган документке.

25-берене. Жарандык, үй-бүлөлүк жана эмгектик укук мамилелери чөйрөсүндөгү медиация

Тараптар талашты соттон сырткары же сотко чейинки жөнгө салуунун милдеттүү тартиби катары медиация жол-жобосун жүргүзүү жөнүндө шартты кандай болбосун келишимде карай алат.

26-берене. Жазык-укуктук мамилелер чөйрөсүндөгү медиация

1. Жазык-укуктук мамилелер чөйрөсүндөгү медиация Кыргыз Республикасынын Жазык [кодекси](#), Кыргыз Республикасынын Жоруктар жөнүндө [кодекси](#), Кыргыз Республикасынын Жазык-процесстик [кодекси](#) жана ушул Мыйзам менен жөнгө салынат.

2. Жабырлануучу жана жорукту же кылмышты жасоого шектелген адам жазык-укуктук мамилелер чөйрөсүндөгү медиация тараптары болуп саналат.

3. Медиацияга катышуу үчүн тараптар иштин жагдайларына макул болууга тийиш.

4. Талаш боюнча макулдашууга жетише албаган учурда, медиацияга катышуу фактысы айыптоодон баш тартуу же күнөөнү моюнга алуу катары каралбайт.

5. Жазык-укуктук мамилелер чөйрөсүндө алгачкы текшерүү органынын ыйгарым укуктуу кызмат адамы, тергөөчү, прокурор, судья, тараптардын биринин адвокаты медиатор катары чыга албайт.

27-берене. Медиация жөнүндө мыйзамдарды бузуу үчүн жоопкерчилик

Ушул Мыйзамдын талаптарын бузууга күнөөлүү адамдар мыйзамдарда белгиленген жоопкерчилик тартат.

28-берене. Корутунду жоболор

1. Ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып алты ай өткөндөн кийин күчүнө кирет.

"Эркин Тоо" газетасынын 2017-жылдын 11-августунда № 92 (2817) жарыяланды

2. Кыргыз Республикасынын Өкмөтү:

1) ушул Мыйзам расмий жарыяланган күндөн тартып алты айдын ичинде:

а) ушул Мыйзамга ылайык келтирүүгө багытталган мыйзам долбоорлорун иштеп чыксын жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна киргизсин;

б) өзүнүн ченемдик укуктук актыларын ушул Мыйзамга ылайык келтирсин;

2) ушул Мыйзам күчүнө кирген күндөн тартып үч айдын ичинде медиаторлордун республикалык коомдоштугунун түзүү чогулушун уюштурууга жана өткөрүүгө көмөк көрсөтсүн.

3. Медиаторлордун уюштуруу чогулушуна ушул Мыйзамдын [9-беренесинин](#) 1-бөлүгүнүн 1 жана 2-пункттарында каралган талаптарга жооп берген жана медиатордун сертификатына ээ болгон адам катышууга укуктуу.

Кыргыз Республикасынын Президенти А.Ш. Атамбаев